

Sygn.akt III AUa 452/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bohdan Bieniek (spr.)

Sędziowie: SA Maria Jolanta Kazberuk

SA Piotr Prusinowski

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 listopada 2015 r. w B.

sprawy z odwołania H. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 lutego 2015 r. sygn. akt III U 474/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz H. G. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt III AUa 452/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 18.07.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił H. G. prawa do emerytury pomostowej.

Odwołanie od decyzji złożyła H. G., domagając przyznania prawa do emerytury pomostowej. Wskazała, że pozwany winien doliczyć do wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze pracę na stanowisku pielęgniarki w oddziale anestezjologii i intensywnej terapii medycznej w szpitalu w Ł.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 4 lutego 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał H. G. prawo do emerytury pomostowej od 1 lipca 2014 r. Wydanie orzeczenia poprzedziły następujące ustalenia. H. G. urodziła się (...) W 1977 r. ukończyła Liceum Medyczne w Ł., gdzie zdobyła tytuł pielęgniarki dyplomowanej. Od 15.06.1977 r. do 31.08.1980 r. pracowała jako pielęgniarka w ZOZ w Z.. W dniu 15.10.1980 r. rozpoczęła pracę w Wojewódzkim Szpitalu (...) w Ł. na bloku operacyjnym na stanowisku pielęgniarki. Pracę na tym samym stanowisku wykonywała w okresach: od 15.10.1980 r. do 09.03.1982 r., od 30.03.1985 r. do 28.02.1986 r., od 01.03.1986 r. do 15.06.1987 r.,

od 01.11.1987 r. do 31.12.1987 r. Następnie od 1 stycznia 1988 r. do 30 czerwca 1989 r. pracowała jako pielęgniarka Oddziału Anestezjologii i Intensywnej (...). Z kolei w okresie od 01.07.1989 r. do 14.11.1990 r. jako starsza pielęgniarka na Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii, od 15.11.1990 r. do 31.12.1995 r. jako pielęgniarka oddziałowa (...), a od 01.01.1996 r. do 31.12.1998 r. jako pielęgniarka Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii z Pododdziałem Intensywnej Terapii Dziecięcej. W ostatnim okresie zatrudnienia (do dnia 31 maja 2003 r.) powierzono jej obowiązki pielęgniarki Oddziałowej Anestezjologii i Intensywnej Terapii z Pododdziałem Intensywnej Terapii Dziecięcej. W tym czasie do zakresu czynności odwołującej należała m.in. organizacja i kierowanie pracą podległego personelu w oddziale, współpraca z poszczególnymi działami, z komórkami pomocniczymi szpitala w sprawach związanych z funkcjonowaniem

oddziału, organizowanie, koordynowanie i zapewnienia ciągłości i kompleksowości opieki pielęgniarskiej nad chorymi ze szczególnym uwzględnieniem chorych w ciężkich stanach ogólnych oraz sprawowanie nadzoru nad poziomem i jakością opieki pielęgniarskiej przez podległy personel, prowadzenie nadzoru nad prawidłowym przyjęciem i wypisem chorego oraz nad właściwym postępowaniem w przypadku zgonu pacjenta zgodnie z przyjętą procedurą, prowadzenie nadzoru nad należytym i terminowym wykonywaniem przez pielęgniarki działań terapeutycznych i czynności diagnostycznych, planowanie i realizowanie indywidualnego programu opieki pielęgniarskiej wynikającego z aktualnego stanu pacjenta oraz zleconego programu diagnostyczno-leczniczego, branie udziału w obchodzie lekarskim i raporcie pielęgniarskim, przydzielanie zadań podległemu personelowi, sporządzanie rozkładów pracy podległego personelu, czuwanie nad całością inwentarza oddziałowego, powiadamianie o uszkodzeniu urządzeń i sprzętu w oddziale. Nadto, jako pielęgniarka oddziałowa odwołująca wykonywała czynności wiążące się z charakterem jej pracy, zlecone przez przełożonych wg posiadanych kompetencji zawodowych

Od dnia 1 kwietnia 2004 r. do 30 czerwca 2004 r. została oddelegowana do pracy jako specjalistka pielęgniarka w Wojewódzkiej Przychodni (...) w Ł.. W dniu 26.08.2013 r. wydano jej świadectwo pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie jest zasadne. Sąd odwołał się do treści art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

H. G. nie wykonywała pracy pielęgniarki po 31.12.2008 r., gdyż stosunek pracy został rozwiązany w dniu 26.04.2005 r. Dlatego nie spełnia przesłanek opisanych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. W ocenie Sądu Okręgowego odwołująca spełniła warunki uzyskania emerytury na mocy art. 49 w zw. z art. 4 tej ustawy.

W sprawie bezspornym był fakt, iż odwołująca urodziła się po dniu 31.12.1948 r., osiągnęła wymagany wiek, legitymuje się okresami składkowymi i nieskładkowymi w łącznym wymiarze 27 lat i 29 dni. Sporne było natomiast czy w dniu wejścia w życie ustawy pomostowej miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2 art. 4 ustawy okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy zauważył, że pozwany uznał odwołującą 19 lat, 6 miesięcy i 28 dni pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Twierdził jednak, że nie ubezpieczona nie posiada 15 lat takiej pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. W tym kierunku Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe (zeznania świadków – K. D. i A. C.), z których wynika, że praca na Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii z Pododdziałem Dziecięcym była ciężka, zmianowa, przyjmowano na nim w trybie pilnym pacjentów nieprzytomnych, z urazami wielonarządowymi. Sąd dał wiarę przesłuchanym osobom. Następnie dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bhp na okoliczność, czy praca wykonywana przez odwołującą się w Szpitalu Wojewódzkim (...) była pracą w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Biegły sporządził opinię, w której uznał, że praca wnioskodawczyni była identyczna z pracą personelu medycznego w zespołach

operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru, o której mowa w poz. 24 wykazu prac o szczególnym charakterze stanowiącego załącznik nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska pozwanego odnośnie wadliwości sporządzonej opinii biegłego. W sytuacji braku wymaganego świadectwa pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę, Sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę, była wykonywana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia, czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załącznikach 1 lub 2 do rozporządzenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4.11.2008 r., III AUa 3113/08, Lex nr 552003).

Na zakończenie Sąd Okręgowy podkreślił, iż odwołująca wykazała udowodniła okres zatrudnienia 14 lat 10 miesięcy i 27 dni w szczególnych warunkach przed dniem 01.01.1999 r., a następnie przez cztery i pół roku w tym samym charakterze po

31.12.1998 r. Spełniła zatem warunek z art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Dlatego Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł organ rentowy, zaskarżając w całości wyrok Sądu I instancji. Skarżący zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie:

1. prawa materialnego – tj. art. 49 w związku z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych przez błędną wykładnię i przyjęcie, że praca ubezpieczonej na stanowisku pielęgniarki oddziału anestezjologii i intensywnej opieki medycznej, pielęgniarki oddziałowej na (...)ie oraz pielęgniarki oddziału anestezjologii i intensywnej terapii z pododdziałem intensywnej terapii dziecięcej były pracą o szczególnym charakterze, tj. pracą personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru;

2. prawa procesowego, tj. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i oparcie rozstrzygnięcia na wadliwie sporządzonej opinii biegłego z zakresu bhp J. D. w zakresie zaliczenia do prac w szczególnych warunkach spornych okresów, podczas gdy materiał w sprawie nie pozwala na stwierdzenie świadczenia pracy w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

W uzasadnieniu swego stanowiska organ rentowy wskazywał, iż Sąd Okręgowy oparł się na opinii biegłego, która błędnie pracę wnioskodawczyni kwalifikuje pod pozycję 24 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Nadto w rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 21 września 1992 r. w sprawie wymagań, jakie powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz. U nr 74, poz. 366) określono (załącznik nr 2) wymagania oddziału anestezjologii i intensywnej opieki. W rezultacie zespoły operacyjne dyscyplin zabiegowych wykonują pracę wyłącznie na blokach operacyjnych, a zabiegi wykonywane poza nim nie są kwalifikowane do pracy

wykonywanej w szczególnym charakterze. Stąd też ubezpieczona nie legitymuje się 15 – letnim okresem pracy w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna. Skarżący zarzucił orzeczeniu naruszenie prawa procesowego i materialnego. W takim układzie rozważania należy rozpocząć od analizy zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Przypomnieć zatem wypada, że powołany przepis koncentruje się na sposobie oceny zgromadzonego materiału

dowodowego. Jej granice są wyznaczone przez takie komponenty jak: obowiązek wyprowadzania przez sąd z zebranego materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych, obowiązek poruszania się w ocenie dowodów w ramach przepisów proceduralnych wynikających z treści art. 227-234 k.p.c. oraz w końcu z poziomu świadomości prawnej sędziego i dominujących poglądów na sądowe stosowanie prawa. Z tego wynika, że swobodna ocena dowodów jest dokonywana przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny racjonalny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych, a ważąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000 nr 17, poz.655). Dopuszczenie się obraży art. 233 § 1 k.p.c. przez sąd może więc polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, zasadami nauki albo też na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważania sprawy. W tym drugim przypadku wyciągnięte przez sąd wnioski mogą być logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, jednakże sąd czyni je w oparciu o część materiału dowodowego, a pozostałą część tego materiału, która pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków, pomija.

Organ rentowy upatrywał defektu rozstrzygnięcia w wyniku dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z zakresu bhp. Faktycznie Sąd I instancji dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, a biegły w swej opinii uznał, że praca wnioskodawczyni była identyczna z pracą personelu medycznego w

zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru, o której mowa w poz. 24 wykazu prac o szczególnym charakterze stanowiącego załącznik nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U z 2015 r., poz. 965).

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na kwestię, czy sprawa o przyznanie emerytury uzasadnia w tym wypadku korzystanie z wiadomości specjalnych. Rozstrzygając ten problem można odwołać się do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2009 r., I UK 201/08, LEX nr 738338, zgodnie z którym ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających prowadzenie dowodu z opinii biegłego.

Również w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19.02.2013 r., III AUa 857/12, LEX nr 1293577 wyrażono stanowisko, iż ocena, czy wykonywana praca stanowiła pracę w warunkach szczególnych należy do subsumcji ustaleń faktycznych, a nie jest zadaniem wymagającym wiadomości specjalnych. Przywołane orzecznictwo powinno być także wykorzystywane do spraw związanych z uzyskaniem prawa do emerytury pomostowej. Krótko mówiąc, w okolicznościach faktycznych sprawy nie istniała konieczność zasięgnięcia wiadomości specjalnych. Potwierdza to zresztą sama treść opinii, w której biegły opiera się na treści zeznań świadków. Dokonuje ich oceny i na tej podstawie ustala okresy zatrudnienia niezbędne do przyznania emerytury. Tymczasem ocena zeznań świadków to domena Sądu rozpoznającego spór. Opinia biegłego jest dowodem, który ma służyć ocenie okoliczności faktycznych pod kątem posiadanych przez biegłego wiadomości specjalnych, natomiast nie może być sama w sobie źródłem materiału faktycznego sprawy. Sąd w żadnym razie nie jest związany opinią biegłego w zakresie jego wypowiedzi odnośnie sfery zastrzeżonej do wyłącznej kompetencji sądu, czyli kwestii ustalenia i oceny faktów oraz sposobu rozstrzygnięcia sprawy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30.01.2013 r., I ACa 1088/12, LEX nr 1286558).

Niemniej przyjęte przez Sąd Okręgowy zapatrywanie na rolę dowodu z opinii biegłego nie uzasadnia stanowiska skarżącego. Otóż Sąd odwoławczy dokonuje

własnych ustaleń faktycznych i kontroluje prawidłowość postępowania przed sądem pierwszej instancji (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55). Powyższy obowiązek realizowany jest przez przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego albo na materiale zebranym w pierwszej instancji (art. 381 i 382 k.p.c.).

W realiach sprawy szereg okoliczności faktycznych jest bezspornych. Dotyczy to zwłaszcza miejsca i czasu zatrudnienia odwołującej, powierzonego jej stanowiska i faktycznie wykonywanych obowiązków. Przy czym z uwagi na przedmiot sporu, który w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznacza treść zaskarżonej decyzji, koncentracja materiału dowodowego dotyczyć powinna ostatnich lat zatrudnienia odwołującej.

Istotne w tej kwestii ustalenia zamykają się stwierdzeniem, że H. G., będąc zatrudniona w Szpitalu w Ł. pracowała jako pielęgniarka na bloku operacyjnym w latach: 15.10.1980 r. – 9.03.1982 r. (1 rok 5 miesięcy i 16 dni); 30.03.1985 r. – 15.06.1987 r. (2 lata, 2 miesiące i 17 dni). W okresie od dnia 16 czerwca 1987 r. do dnia 31 października 1987 r. była na urlopie bezpłatnym. Od dnia 1 listopada 1987 r. pracodawca powierzył jej obowiązki pielęgniarki w oddziale anestezjologii i intensywnej opieki medycznej. Obowiązki wykonywała do dnia 30 czerwca 1989 r. Z kolei w okresie od 01.07.1989 r. do 14.11.1990 r. jako starsza pielęgniarka na oddziale Anestezjologii i intensywnej terapii, zaś od dnia 15.11.1990 r. do 31.12.1995 r. jako pielęgniarka oddziałowa (...). Dodatkowo od dnia 1 stycznia 1991 r. wykonywała obowiązki pielęgniarki oddziałowej w (...) oraz izbie przyjęć, by następnie powrócić (lutym 1991) do wykonywania pracy wyłącznie na oddziale intensywnej opieki medycznej. Okres zatrudnienia od dnia 1 listopada 1987 r. do 31 grudnia 1998 r. wynosi łącznie 11 lat, 2 miesiące. Natomiast od 1 stycznia 1999 r. do dnia 31 października 2003 r. (4 lata, 10 miesięcy) wykonywała pracę na stanowisku pielęgniarki oddziału anestezjologii i intensywnej opieki medycznej z pododdziałem intensywnej terapii dziecięcej. Następnie złożyła wniosek o urlop bezpłatny od dnia 1 listopada 2003 r. do dnia 31 marca 2004 r. i pracodawca uwzględnił prośbę pracownika. Po powrocie do pracy, od dnia 1 kwietnia 2004 r. została skierowana do pracy w Wojewódzkiej Przychodni (...) na stanowisko pielęgniarki. Odwołująca umowę o pracę rozwiązała na mocy porozumienia stron z dniem 28 kwietnia 2005 r. Zgromadzone w tej sprawie dowody

(z dokumentów w postaci akt osobowych wnioskodawczyni oraz osobowych źródeł dowodowych – zeznania K. D. i A. C.) pozwalają odtworzyć rodzaj wykonywanej pracy, co trafnie i szeroko zilustrował Sąd Okręgowy w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Nie ma zatem potrzeby ich powielania, skoro pozwany nie kwestionuje rodzaju wykonywanej pracy, lecz uważa że ona nie jest tożsama z pracą uprawniającą do uzyskania emerytury pomostowej.

Rezultatem tego stanowiska jest zawężenie pola badawczego do wykładni prawa materialnego, a mianowicie art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz. U 2015, poz. 965). Pierwszy warunek (pkt 1) pozostaje bezsporny, bowiem odwołująca po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Natomiast szerszej analizie wymaga warunek opisany w art. 49 pkt 3 w związku z art. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Krótko mówiąc chodzi o wyjaśnienie, czy w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych (1.01.2009 r.) odwołująca miała wymagany w przepisach (art. 4 pkt 2) 15 - letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Opisując ów warunek interesująco przedstawia się stanowisko samego pozwanego. Otóż z treści zaskarżonej decyzji wynika, że odwołująca posiada 19 lat, 6 miesięcy i 28 dni okresów zatrudnienia w rozumieniu art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Czytając to w sposób literalny można stwierdzić, że w sprawie nie ma de facto elementów spornych. Jak wiadomo Sąd w postępowaniu odwoławczym ocenia wszelkie przesłanki do świadczenia, nawet te które zostały pominięte przez organ rentowy. Stąd też sporu nie kończy zawarte w decyzji spostrzeżenie.

Zatrudnienie odwołującej należy oceniać pod kątem pracy o szczególnym charakterze, za które ustawa uważa prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz tych prac określa załącznik nr 2 do ustawy, tj. pkt 24 – prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru.

Zdaniem skarżącego, do prac o szczególnym charakterze ustawa zalicza jedynie prace zespołów operacyjnych dyscyplin zabiegowych na blokach operacyjnych, a zabiegi wykonywane poza nim nie są kwalifikowane do pracy o szczególnym charakterze. Prezentowane w apelacji stanowisko jest wadliwe.

Rudymtarne znaczenie ma brzmienie wymienione w pkt 24 załącznika nr 2, który wymienia prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych oraz za pomocą spójnika „i” anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru. Mianownikiem obu części normy prawnej jest zwrot „personel medyczny”. Trudność interpretacyjna może wynikać z braku legalnej definicji tego pojęcia, a wątpliwości potęguje zmiana strukturalna, jaką objęto służbę zdrowia w ostatnich latach. Najbliższym ustawowym kryterium pozostaje odwołanie się do art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jedn. Dz. U. 2015, poz. 618), który określa osobę wykonującą zawód medyczny. Chodzi w tym wypadku o osobę uprawnioną na podstawie odrębnych przepisów do udzielania świadczeń zdrowotnych oraz osobę legitymującą się nabyciem fachowych kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny. Osoby uprawnione do udzielania świadczeń zdrowotnych to przykładowo: lekarze, lekarze dentyści, pielęgniarki, położne, czy też ratownicy medyczni. W ten sposób można ustalić, że personel medyczny to zbiór osób uprawnionych do udzielania świadczeń medycznych. Termin personel medyczny nie rozróżnia już podziału na stanowiska, gdyż w jego skład wchodzi osoby bezpośrednio wykonujące prace medyczne, jak i osoby, które oprócz tych prac mają także w swym zakresie obowiązki związane z kierownictwem określonego odcinka (ordynator, oddziałowa). Pozwany uwypukla (rozprawa apelacyjna), że odwołująca przez pewien czas zajmowała stanowisko pielęgniarki oddziałowej (od dnia 15.11.1990 r.). Ten aspekt nie umknął uwadze Sądu I instancji, który weryfikował zakres czynności wtenczas wykonywanych za pomocą osobowych źródeł dowodowych oraz dokumentów (przyjmowanie pacjentów w trybie pilnym, opieka nad chorym z wielonarządowymi urazami, nieprzytomnymi, obserwacja monitorów). Subsumcja powyższych uwag prowadzi do wniosku, że w obrębie zwrotu „personel medyczny” mieści osoba zatrudniona na stanowisku pielęgniarki oddziałowej, której zadaniem jest udzielanie świadczeń zdrowotnych.

Kolejną cechą istotną jest miejsce udzielania tych świadczeń. Z omawianego pkt 24 załącznika nr 2 wynika, że chodzi w tym wypadku o udzielanie ich w zespole operacyjnym dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru. Ułożenie semantyczne omawianego przepisu dopuszcza dwa kierunki interpretacyjne. Pierwszy oznacza, że uprawnionym do emerytury pomostowej jest pracownik personelu medycznego, który jest członkiem zespołu dyscyplin zabiegowych, czyli potocznie mówiąc bierze udział w operacjach na bloku operacyjnym. Należy to odróżnić od zabiegów inwazyjnych, które są wykonywane w przychodniach, gabinetach lekarskich. Uprawnionym będzie także członek personelu medycznego, tj. anestezjologii jeżeli świadczy pracę w ramach ostrego dyżuru. Można zatem przepis wyklądać w ten sposób, że ustawodawca wyraźnie rozróżnia te dwa miejsca pracy (w zespole operacyjnym i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru). Zespół zabiegowy z natury rzeczy składa się z osoby z uprawnieniami anestezjologicznymi. Jest to konieczny element każdej operacji. W takim układzie powielenie w drugiej części przepisu zwrotu „anestezjologii” nie stanowiłoby przykładu poprawnej techniki legislacyjnej, skoro w pierwszej części (w zespole operacyjnym) mieści się specjalista anestezjolog.

Jednak istnieje silny argument do wykładni tego przepisu w odmienny sposób i do niego skłania się Sąd odwoławczy. Otóż norma może być czytana w ten sposób, że członkowie personelu medycznego dyscyplin zabiegowych i anestezjologii mają prawo do emerytury pomostowej, jeżeli świadczą pracę w warunkach ostrego dyżuru. Finalnie można powiedzieć, że w sprawie zawsze wykładni wymaga zwrot „w warunkach ostrego dyżuru”, niezależnie od modelu przyjętej interpretacji pkt 24.

Pojęcie „ostry dyżur” nie jest pojęciem ustawowym. W języku potocznym oznacza jednostkę, która w określony dzień tygodnia udziela świadczeń zdrowotnych w trybie nagłym. Rotacyjny charakter takiego dyżuru prowadzi do wniosku, że miałyby miejsce w danej placówce raz na jakiś czas. W ten sposób żaden pracownik nie wykonywałby tej pracy stale i w pełnym wymiarze. Agregacja tych elementów skłania do nadania terminowi „w ramach ostrego dyżuru” takiego znaczenia, które obejmuje udzielanie świadczeń w ramach obowiązków pracowniczych osobom, u których występuje zagrożenie życia, czy też takiego przebiegu schorzenia, w którym z dużym prawdopodobieństwem wystąpi konieczność udzielenia pomocy w trybie nagłym. Stąd też udzielanie świadczeń zdrowotnych (planowanych) nie wyklucza

pracy w szczególnych warunkach, ani w razie przeprowadzenia operacji, czy udzielenia jej pacjentowi przebywającemu na oddziale intensywnej opieki medycznej (oddziale anestezjologii i intensywnej terapii medycznej). Jeżeli

przedstawioną rektyfikację odniesiemy do sytuacji faktycznej odwołującej, to już na pierwszy rzut oka rysuje się jej praca w takich warunkach. Nie trzeba wiadomości specjalnych, że na oddziałach intensywnej opieki medycznej ((...)) przebywają pacjenci wymagający bezpośredniej obserwacji, kontroli i ciągłej gotowości do udzielania im pomocy. Dodatkowo od 1995 r. odwołująca wykonywała pracę pielęgniarki oddziału anestezjologii i intensywnej opieki medycznej z pododdziałem intensywnej terapii dziecięcej. Ta grupa docelowa wymaga szczególnej troski i opieki nie tylko z powodów medycznych. Stanowi zatem o szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej zatrudnionych tam pracowników personelu medycznego z zakresu anestezjologii. Realizuje tym samym kryteria opisane w art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Jednocześnie stanowisko oddziałowe nie wyklucza przyjęcia do tej osoby wyżej omówionych zagadnień. Nie chodzi tu przecież wyłącznie o stanowisko, lecz o zespół pewnych czynności, które stanowią immamentną całość pracy pielęgniarki, do obowiązków której może należeć również wypełnianie dokumentów medycznych. Także udzielanie świadczeń zdrowotnych w trybie nagłym w izbie przyjęć wpisuje się w scenariusz prac w szczególnych warunkach.

Pomocniczo można jeszcze odwołać się do przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 21 września 1992 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz.U 1992 r., nr 74, poz. 366), na które powołuje się też skarżąca. Sposób urządzenia oddziału i jego wyposażenia koresponduje z wykonywaniem pracy w warunkach ostrego dyżuru. Z załącznika nr 2 (wymagania szczególne, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia szpitala, część IV Oddział anestezjologii i intensywnej opieki) wynika, że usytuowanie oddziału powinno zapewnić łatwą komunikację z zespołem operacyjnym, oddziałem doraźnej pomocy, izbą przyjęć oraz z wszystkimi oddziałami łóżkowymi. Stanowisko nadzoru pielęgniarskiego powinno zapewniać bezpośredni kontakt wizualny z wszystkimi łóżkami, a zwłaszcza możliwość obserwacji twarzy chorego. Z kolei wyposażenie oddziału wskazuje na

urządzenia (respirator, zestaw do intubacji i wentylacji, sprzęt do szybkich oraz regulowanych przetoczeń płynów, kardiomonitor, pulsoksymetr, kapnograf, aparat do automatycznego pomiaru ciśnienia krwi metodą nieinwazyjną, urządzenie do monitorowania temperatury), które umożliwiają wykonywanie pracy w warunkach ostrego dyżuru. Powołany akt prawny był oczywiście zmieniany i zastępowany rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz. U 2005 r., nr 116, poz. 985).

Zaprezentowana metoda wykładni nie pozostaje w opozycji do stanowiska judykatury, że przepisy dotyczące nabywania wcześniejszych emerytur wymagają ścisłej wykładni (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 155 oraz z dnia 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359). Antytetyczne rozumowanie pozwanego, prezentowane w apelacji nie znajduje oparcia w wykładni językowej, jak też wykładni funkcjonalnej, a nie każdy akt interpretacji oznacza wykładnię rozszerzającą. Należy bowiem mieć na uwadze aspekt wyjaśniający znaczenie określonego terminu, jaki został wyżej zaprezentowany.

Konglomerat podniesionych argumentów oznacza, iż skarżąca spełnia wymóg 15 lat pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 3 w związku z art. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Nadto odwołująca udowodniła okoliczności wymienione w art. 4 pkt 1-5 i 7, do którego odsyła art. 49 pkt 2 omawianej ustawy, tj. urodziła się po dniu 31 grudnia 1948 r., ukończyła wiek 55 lat (kobiety), ma odpowiedni okres składkowy i nieskładkowy (ponad 27 lat pracy przy wymaganych 20 latach) i w końcu rozwiązała stosunek pracy.

W konsekwencji osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62.; 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688).

Poszerzona na etapie postępowania apelacyjnego argumentacja prawna wskazuje, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni prawa materialnego, albowiem pielęgniarka zatrudniona na oddziale anestezjologii i intensywnej opieki medycznej wykonuje prace w warunkach ostrego dyżuru, o której mowa w pkt 24 załącznik nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. (tekst jedn. Dz. U 2015, poz. 965)

Z tych względów apelacja pozwanego podlega oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz.490).